

Nasjonaale pryövemh

15.08.2013

Bihkedimmie lohkehtæjjide – lohkeme

8. jìh 9. daltesh

Sisvege

1	Nasjonaale pryövemh, lohkemisnie 8. jñh 9. daltesinie	3
1.1	Maam pryövemh mietestieh?	4
1.2	Guktie pryövemh provhkedh gosse barkedh lierehtimmiem vierhtiedidh?	4
1.2.1	Learohkh edtjeh guarkedh maam edtjeh lieredh, jñh mij dejstie vuertiemisnie	5
1.2.2	Bååstede bievnesh mennie daltesisnie learohke lea jñh raeriem vedtedh guktie dam sov barkoem evtiedidh	5
1.2.3	Learoehkidie viehkiehtidh jñtse maahtoej bijre ussjedidh	5
2	Pryövemen åvtelen	6
2.1	Bievnesh learoehkidie	6
2.2	Bievnesh åelie-almetjidie	7
3	Tjirrehtidh	8
4	Pryövemen mænngan	9
5	Illeldahkh jñh reektehtimmieh	10
5.1	Illeldahkide PAS sijjesne reektehtidh	10
5.2	Haalvemedaltesh	11
5.3	Illeldahkide jeatjah lohkehtæjjaj ektine reektehtidh	13
5.4	Learohketjiertem reektehtidh	14
6	Bievnesh pryövemi bijre	15
6.1	Vuekie gosse lohkedh	15
6.2	Laavenjassi hammoe	16
6.3	Magkerh teksth	16
6.4	Faagese veadtaldihkie	17
6.5	Pryöveme goh biehkide lohkehtimmesne gosse lohkedh	17
6.6	Aktegs learohkem reektehtidh	19
6.6.1	Daltese 1	19
6.6.2	Daltese 2	20
6.6.3	Daltese 3	20
6.6.4	Daltese 4	21
6.6.5	Daltese 5	21
7	Skuvleåvtehken diædte	23
8	Vielie bievnesh daaletje vierhtiej bijre	24

1 Nasjonaale pryövemh, lohkemisnie 8. jìh 9. daltesinie

Daate bìhkedimmie dutnjien gïen learohkh gïeh edtjeh nasjonaale pryövemem lohkemisnie saemien darjodh dennie 8. jìh 9 daltesinie. Daate bìhkedimmie dovne 8. jìh 9. daltesidie gosse 8. jìh 9. daltesh seamma pryövemh utnieh. Dannasinie aaj 9. daltesasse jalhts barre 8. daltese daesnie tjaaleme. Datne maahtah vielie nasjonaale pryövemen bijre Ööhpehtimmiedirektoaraaten nedtebielesne www.udir.no lohkedh.

Bìhkedimmie raerieh jìh njoelkedassh vadta, maam daerpies darjodh pryövemen àvtelen, gosse dorje jìh gosse dorjeme. Bìhkedimmien minngie boelhke vuesehte guktie pryövemen illeldahke maahta viehkine àrrodh learohken lierehtimmiem vierhtiedidh, jìh raeriem vedtedh guktie barkedh lohkemem maadthvåarome maahtojne evtiedidh.

Vihkeles buerie astoem daejnie bìhkedimmie àahpenidh pryövemebiejjien àvtelbodti. Govlehtallh skuvle-àejviejgumie jis dov Leah gyhtjelassh.

NASJONAALÉ PRYÖVEMH

- *Mij nasjonaale pryövemi ulmie?*

Pryövemh edtjeh learohkide, lohkehtæjjide, skuvle-àejvide, eejhtegidie/àelie- almetjidie, skuvle-aajhteridie, dejtie regionaale àajvaladtjide jìh nasjonaale daltesidie bievnedh jìh edtjeh maadtoesne provhkesovvedh buerie lohkehtimmiem evtiedidh.

- *Maam nasjonaale pryövemh mietestieh?*

Pryövemh edtjeh goerehtalledh mennie daltesisnie learohken maahtoeh gosse learoesejkesjen ulmide maahtoevåaroemasse vuartesje. Dah maahtoevåaromh ryökneme jìh lohkeme jìh muvth biehkie Englaante-gïelesne bàetieh? goerehtidh. Nasjonaale pryövemh gaajhki learohki bijre gaajhkene haalvemedaltesisnie bievnedieh jìh joekehtentieh dejtie goerehtallemen pryövemijstie mej ulmie learohki bijre bievnedh mah sjïere viehkiem daarpesjeh.

- *Mejtie gaajhkh learohkh tjuerieh nasjonaale pryövemh darjodh?*

Daejtie pryövemidie tjuaara darjodh. Skuvle-àejvieh edtjeh barre vierhtiedidh mejtie eah learohkh daarpesjh pryövemem darjodh jis dan lea reaktoe sjïere lohkehtæmman jallh sjïere gïelelierehtæmman gïeeldh unnebelåhkoegïelide, gosse illeldahke pryövemistie mejtie learohke ij dorjeme, ij misse learohken lierehtæmman soptsesth.

- *Mejtie learohkh àadtjoeh nasjonaale pryövemh darjodh mejtie sjiehtesjamme?*

Muvth learohkide daerpies pryövemh sjïerelaakan sjiehtesjidh gosse dah edtjeh dejtie darjodh. Skuvle-àejvien lea dellie dièdte pryövemidie jìjtje njoelkedassi mietie sjiehtesjidh. Pryövemh ryökneemisnie jìh lohkemisnie sjiehtesjamme dejtie tsiehkietaalege- jìh væhtagïelenuhtjijidie.

- *Gïen lea dièdte nasjonaale pryövemh tjirrehtidh?*

Byjjes skuvline tjïelten dïhte bijjemes dièdte tjirrehtidh, privaate skuvline jis skuvleståvroen dièdte. Skuvle-àejvien dièdte nasjonaale pryövemh sov skuvlesne tjirrehtidh daaj njoelkedassi mietie mejtie bìhkedimmesne skuvle-àajvide jìh skuvle-aajhteridie vadteme.

1.1 Maam pryövemh mïetestieh?

Nasjonaale pryövemh lohkemisnie mïetestieh mennie daltesisnie learohki lohkememaahtoe dan maahaldahken ulmien mietie learoesoekjesjisnie lea. *Maehdedh lohkedh* lea maadhvåarome maahtoeh mejtie gaajhkine faagine learoesoekjesjinie gååvnese. Pryövemisnie dam dellie *lohkememaahtoem gaajhkine faagine* pryövoe. Gosse lohkeminië giehtele barkedh gaajhkine faagine, learohki lohkememaahtoem eevtjie. Mij lohkeme lea jïh guktie dïhte evtete maahda daesnie lohkedh [*Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*](#) mejtie Ööhpehtimmiedirektooraaten nedtebieline gaavnh. Fierhtine aktegs faagine joekehts faagi teksth mah joekeen faagesne jïh faagem vuesiehtieh. Gosse lohkemem maadhvåarome maahtojne guarkedh dellie learohke bëevnesh guarkoe jïh maahda gellielaaketje teksth vierhtiedidh jïh tekstehammojde dejnie aktegs faagine.

Learohkh 8. jïh 9. daltesinie dam seamma pryövemem tjaelieh mejtie dorjesovveme maahaldahki ulmiej mietie dehtie 7 (tjïjhtjede) daltesistie. Laavenjassh jïh teksth leah joekehts, muvth leah aelhie jïh muvth leah geerve, jïh vikselidieh aelhie, gaske jïh geerve/kriebpesjimmes daltesi gaskem. Nemhtie learohkh dennie vöölemes daltesisnie muvth laavenjassh edtjeh buektiehtidh jïh dovne laavenjassh mah sjiehtieh dejtie learoehkidie gieh stuerebe haestemh daarpesjeh. Ovmessie teksth daerpies ovmessie vuekiej mietie lohkedh. Muvhten aejkien learohke edtja vaastoem gaavnedh eevre guktie tekstesne tjaaleme. Muvhten aejkien jis learohke tjuara jïjtje toelhkestidh, ussjedidh jïh vierhtiedidh. Muvhten aejkien jis jïjtje vaastoem tjaeledh. Daan mietie dellie lohkemeguarkeme daej bieliej mietie juekebe:

1. *Bëevnesh tekstesne gaavnedh*
2. *Tekstem guarkedh*
3. *Teksten hammoem jïh sisvegem ussjedidh jïh vierhtiedidh.*

Ij maehtieh daejtie golme bielide juekedh goh golme ovmessie daajroeh learoehkinie, dan åvteste dam mahte gaajhkene lohkemen digkiedimmesne gaavna. Dan åvteste ij maehtieh barre daejtie vuartasjidh goh aktegs maahaldahke-bielie, læjhkan maahda soptsestidh man bëjre mij fierhtene laavenjassesne vihkele.

1.2 Guktie pryövemh provhkedh gosse barkedh lierehtimmiem vierhtiedidh?

Liërehtimmiem vierhtiedidh lea lahtese maam provhkoe gosse bëevnesh learohki bëjre provhkedh nemhtie liërehtimmiem learoehkasse sjiehtesjidh juktie dejtie sïjjen liërehtimmesne viehkiehtidh. Nasjonaale pryövemh maehtieh daase provhkedh seammalaakan guktie jeatjah hammoeh gosse vierhtedeminie.

Gosse pryövemen illeldahkide pruvhkieh jïh lohkememaahtojde edtja evtiedidh, dellie nuhtegs jis daejtie njieljie vihtiesvoeti mietie vuartesje gosse liërehtimmiem vierhtiedidh. Dah vihtiesvoeth tjuerieh gaskesne årrodh gosse barka liërehtimmiem vierhtiedidh. Daejtie vihtiesvoetide aaj maahda viedtedh gosse annjebodts faagide vierhtiedidh mejtie njoelkedassesne lohkehtimmielaakesne buerkiestamme.

NJIELIE VIHTIESVOETH

Learohken aarvehts lieredh mahta stinkestehtedh jis learohkh

1. guarkoeh maam lieredh, jñh mij dejstie vuertiemisnie
2. jis bñåstede beavna jñh soptseste mejtie buerelaakan jñh guktie barkeme
3. raeriem åadtjoeh guktie bueriebuktie barkedh
4. meatan jñjtse lierehtimmesne dovne jñjtse barkoem jñh evtiedimmiem vierhtiedidh

1.2.1 Learohkh edtjeh guarkedh maam edtjeh lieredh, jñh mij dejstie vuertiemisnie

Gosse pryövemigujmie jñh vierhtiedimmine barkh, vihkeles learohkh daejrieh mannasinie lohkehtæjja dejtie vierhtede, jñh mij dejstie vuertiemisnie. Learohkh tjuerieh daejredh mannasinie vihkeles lohkemini barkedh maadthvåarome maahtojne. Soptsesth learohkigujmie man åvteste pryövemem tjæledh, jñh maam pryöveme mïeteste. Aaj buerkesth guktie edtjeh dejtie ovnessie laavenjasside vaestiedidh. Jñh maam darjodh jis eah aktem laavenjasssem guarkoeh. Muvhtide learoehkidie pryövemen vuekie mahta ammes årrodh, jñh gosse åvtelbodti pryövoe, learohke barkoevuekine åahpene. Åvtelbodti aaj tjuara soejkesjidh guktie learohke åahpene man guhkiem pryövemini mahta gihtelidh tjæledh.

Soptsesth learoehkidie dah maehtieh laavenjassh åadtjodh mah geerve. Provhkh dejtie laavenjasside mah Ööhpehtimmiedirektooraaten nedtebieline gñåvnesieh.

1.2.2 Bñåstede bievnedh mennie daltesisnie learohke lea jñh raeriem vedtedh guktie dam sov barkoem evtiedidh

Learoehkidie edtja bñåstede bievnedh mejtie buerelaakan jñh guktie barkeme, jñh raeriem åadtjodh guktie maehtieh bueriebuktie barkedh. Buerkiestidh guktie haalvoeh jñh bievnesh laavenjassi bijre pryövemisnie dutnjien mahta vuesiehtidh maam dov learohkh haalvoeh, jñh mejnie tjuerieh vielie barkedh. Dejtie bievneshidie mejtie pryövemistie åadtjoeh daerpies jeatjah bievneshi ektesne vuartasjidh maam learohki bijre aarebistie åtnah, jñh maadtosne provhkedh gosse learohki- jñh dej åelie-almetjigujmie soptsestallh. Åelie-almetjh tjuerieh bievnesh åadtjodh maam learohke haalvoe, jñh mejnie tjuerieh vielie barkedh, juktie dej leah nuepie meatan årrodh evtiedidh.

1.2.3 Learoehkidie viehkiehtidh jñjtse maahtoej bijre ussjedidh

Gosse pryövemem learohkigujmie vuartesjh, dellie vihkeles learohkh dennie barkosne meatan. Learohkh vuenieh guktie jñjtsh maahtoej jñh barkoem vierhtiedidh, jñh dejtie vueseth mejnie jñh guktie tjuerieh barkedh jis vielie lieredh. Gosse learoehkidie gihtjie maam buektiehtamme, jñh mejnie byöroe vielie barkedh, dellie sñn buektehte learoehkidie eevtjedh jñjtsh maahtoej bijre ussjedidh. Gosse illeldahkide ektesne vuartasjamme, mahta nuhtege årrodh vaastojde vuartasjidh fiere guhten learohken ektine jñh goeredh guktie dñhte bööremes mahta barkedh jñjtse maahtaldahkide bueriedidh . Dellie aaj learohkh maehtieh jñjtsh lohkemedaajroem sjåahkedh. Learohki

jijtsh vierhtiedimmijste aaj vihkeles bievnesh vadta dejtie illeldahkide toelhkestidh. Nemhtie aaj learohkh jijtsh maahtojde buerebe sjåahkoeh.

Vihkeles mujhtedh dah nasjonaale pryövemh barre ånnetje vuesiehtieh dej learohki ållesth maahtojste, daajrojste jìh maahtaldahkijste. Dan åvteste joekoen daerpies illeldahkide jeatjah bievnesi ektesne learohken bÿjre vuartasjidh, mah illeldahkh maehtieh nænnoestidh jallh sliejhtedh. Lohkh vielie vierhtiedimmien bÿjre nedtebielesne www.udir.no/vf/ (barre daaroengïelesne).

2 Pryövemen åvtelen

Pryövemen åvtelen vihkeles dovne learohkh jìh dej eejhtegh/åelie-almetjh bievnesh nasjonaale pryövemi bÿjre åådtjeme. Åvtelen learohkh pryövemem tjaelieh, learohkh byöroeh eksaamenelaavenjasside darjodh mah Ööhpehtimmiedirektooraaten nedtebieline gaavnh. Åssjalommesh Leah learohkh laavenjassehammojne åahpenieh jìh jaskoeh gosse pryövemem tjaeledh.

Eah eksaamenelaavenjassh ållesth pryövemh, læjhkan vuesiehtieh magkerh laavenjassehammoeh learohkh pryövemisnie åadtjoeh. Eah bÿhkedimmie gosse vierhtiedidh jallh vaastoeh daejtie laavenjasside gååvnesh, jìh ij daarpesjh daejtie illeldahkide PAS sæjjan tjaalasovvedh.

VIHKELES USSJEDIDH ÅVTELEN PRYÖVEMEM TJÿRREHTIDH

- Guktie pryövemen åvtelen sjiehteladtedh juktie learohkh guarkoeh guktie darjodh?
- Guktie illeldahkide provhkedh jìh bååstede learoehkide jìh åelie-almetjidie bievnedh guktie lohkehtimmiem evtiedidh?
- Guktie learoehkide eevtjedh illeldahkigujmie barkedh?

2.1 Bievnesh learoehkide

Pryövemen åvtelen vihkeles learoehkide beavnah maam pryöveme mïeteste, jìh man åvteste vihkeles mahta buerielaakan lohkedh. Nasjonaale pryöveme lohkemisnie ovmessie teksti hammoeh mejtie gellie faagi gærjijste vaalteme. Vg. mahta artihkelem siebredahkefaageste årrodh jallh aktem tabellem eatnemefaageste. Muvhtene tekstesne ajve ektiedimmes tekste, muvhtine jis gellie teksth mah ektesne ektievoetine sjidtieh. Daerpies gellielaakan mahtedh lohkedh, jìh mahtedh vierhtiedidh guktie fierhtem tekstem lohkedh.

Jis edtja pryövemem mahtedh provhkedh lohkehtimmiem vierhtiedidh, vihkeles learohkh jearsoes juktie daejrieh man åvteste pryövemem tjaeledh, mij pryövemen ulmie. Tjuara dovne learoehkide jìh eejhtegidie/åelie-almetjidie soptsestidh, daejnie pryöveminie vielie bievnesh learohki maahtoej bÿjre åådtje guktie dellie lohkehtimmiem dejtie buerebe soejkesjidh jìh sjiehtesjidh.

BÏEVNESH LEAROEHKIDIE PRYÖVEMEN ÁVTELEN

- Pryövemem pæhpierasse tjaala.
- Pryöveme edtja lohkehtæjjese bievnedh maam d'hte aktegs learohke daarpesje jis bueriebuktie sjïdtedh lohkedh.
- Laavenjassh dorjesovveme maahtaldahken-ulmien mietie 7. daltesasse.
- Fierhten jaepien orre pryövemh dorjesåvva.
- Pryövemen Leah dovne aelhie, gaske jïh geerve laavenjassh.
- Pryöveme dorjesovveme guktie maahtojde gaajhkene daltesisnie mïeteste.
- Learohkh tjuerieh daejredh laavenjassh åadtjoeh mah tuhtjeh geerve.
- Pryövemen Leah ræhpas laavenjassh jïh laavenjassh gusnie vaastoem veeljedh.
- Dejnïe ræhpas laavenjassine learohkh edtjeh vaastoem tjaeledh. Dejnïe laavenjassine gusnie vaastoem veeljedh learohkh edtjeh aktem vaastoem gellie vaastojste veeljedh.
- Muvhtine ræhpas gyhtjelassine maahta göökte låhkoeh åadtjodh, muvhtine barre aktem.
- Pryövemeboelhke 90 minudth guhkies, jïh learohkh tjuerieh abpe tïjtem sov sijjesne tjahkasjidh.
- Learohkh **edtjeh** plæjjohkem meatan utnedh jïh pæhperem mïsse vaastojde skreerkestidh jis daerpies. Ij Leah luhpie naan jeatjah viehkïevierhtiejgumie.
- Jis learohkh magkaledtïeh, edtjeh vaestïedidh dam maam vienhtïeh reaktoe.

2.2 Bïevnesh åelie-almetjidie

Eejhtegidie jïh åelie-almetjidie edtja buerïelaakan bievnedh mij pryövemen ulmie, åvtelen dan biejjien gosse tjaeledh, sjïere jis sæjhta daejredh guktie pryöveme maahta viehkïne årrodh gosse ektesne learohken evtïedïmmine barka.

Fierhten jaepien skuvle eejhtegidie tjaalegem åådtje dovne daaroen jïh orre daaroen gïelesne. Tjaalegem saemiengïeese (noerhte-, åarjel- jïh luvlesaemien) jïh englaanten gïeese jarkoestamme, jïh dam maahta pdf-fijline Ööhpehtïmmïedïrektoraaten nedtebielijste gibredh. Gaajhkh åelie-almetjïh gïen Leah learohkh gïeh edtjeh nasjonaale pryövemh tjaeledh edtjeh daagkerem tjaalegem åådtjodh gosse skuvle aalka.

LÆSTOE LOHKEHTÆJJESE MEJTIE VAAKSJODH

Pryövemen åvtelen

Manne leam

- ✓ *tjirrehtamme laavenjassh learoehkidie vadteme juktie vuejnieh guktie akte pryöveme maahta årrodh*
- ✓ *learohkigujmie soptsestalleme man åvteste pryövemem tjaeledh*
- ✓ *learohkigujmie soptsestalleme pryöveme edtja learoehkidie viehkine lohkehtæmman årrodh*
- ✓ *vååksjeme guktie eejhtegh/åelie-almetjh bievnesh pryövemen bijre åådtjeme, jïh dovne dam tjaalegem pryövemen bijre*
- ✓ *eejhtegi/åelie-almetji baelien orreme jis sijhteme pryövemen bijre gihtjedh*
- ✓ *våhkoesoekesjasse tijjem biejeme jïh sijjiem sijjiesoekesjasse pryövemem tjirrehtidh*
- ✓ *åvtelbodti soekesjamme mejnie learohkh giehtelidh gieh varke pryöveminie riejries sjidtieh*

3 Tjirrehtidh

Daesnie bievnesh gaavnh maam jïjtjehke pryövemebeajjan daarpesjh.

Bievnesh pryövemen bijre jïh guktie tjirrehtidh

- Nasjonaale pryöveme lohkemisnie pæhpierasse tjaala.
- Paahka pryövemetjaalegigujmie skuvlen åvtehkasse seedtesåvva jïh åådtje rihpesovvedh easkah dan biejjien gosse pryövemem tjirrehtidh.
- Pryövemetjaalegen voestes bielesne bievnesh learoehkidie. Joekoen vihkeles dam learohki ektesne lohkh aerebe pryöveme aalka.
- Learohkh edtjeh plæjjohkem jïh pæhperem misse skreerkestidh. Ij Leah luhpie naan jeatjah viehkievierhtiejgujmie.
- Pryövemeboelhke lea 90 minudth.
- Learohkh maehtieh vaastojde deelledh aerebe pryövemetïjje nåhkeme, læjhkan tjuerieh sijjen sijjesne tjahkasjidh gossege pryövemetïjje nåhkeme.
- Datne byörh learoehkidie skreejrehtidh buerielaakan pryöveminie barkedh jïh stillh vuartasjidh dam maam tjaaleme aerebe deellieh.
- Datne byörh åvtelbodti soekesjamme mejnie learohkh giehtelidh gieh varke pryöveminie riejries sjidtieh.
- Learohkh byöroh tjahkasjidh nemhtie juktie eah sinsitnien pryövemh vuejnieh.

LÆSTOE LOHKEHTÆJJESE MEJTIE VAAKSJODH

Manne learoehkasse beavneme

- ✓ *man åvteste pryövemem tjaeledh jñh magkerh laavenjassh*
- ✓ *pryövemetijje, viehkievierhtieh*
- ✓ *jñh jis sjiehtesjadteme*

Manne edtjem

- ✓ *dåarjodh jñh vaaksjodh guktie learohkh gñeh pryövemem tjirrehtieh jearsoes Leah*
- ✓ *sijjiem jñh tijjem vaaksjodh gosse tjirrehtidh*

4 Pryövemen mænngan

Daesnie bëevnesh guktie illeldahkide tjaalasovvedh, guktie illeldahkide bæjhkohtidh jñh guktie illeldahkh mænngan provhkedh.

Pryövemebiejjen minngiegietjesne bëhkedimmiem bæjhkohte guktie pryövemem vierhtiedidh-/fasitem laavenjasside dennie PAS sijjesne (Prøveadministrasjonssystemet). Vuartesjh vielie bëevnesh bëhkedimmesne guktie provhkedh PAS/PGS sijjide mah Ööhpehtimmiedirektoraaten nedtebielesne.

Gaajhkide golme lohkemevoetide ovmessie laavenjassh: gellie-veeljeme laavenjassh, iktedimmes gellie-veeljeme laavenjassh jñh ræhpas laavenjassh. Daesnie åenekslaakan buerkiestamme guktie illeldahkide PAS sæjjan tjaalasåvva. Bëhkedimmesne guktie edtja vierhtiedidh/fasitisnie buerkiestamme guktie edtja pryövemen fierhtide laavenjasside tjaalasovvedh.

Gellie-veeljeme laavenjassi lea barre akte reaktoe vaastoe. Vaastoenuepiem maam learohke veeljeme, riekte dan PAS sæjjan deadta. Ij lohkehtæjja dam daarpesjh vierhtiedidh. Dñhte dalleggh dan systeemese tjaalasåvva jñh vuesehte mejtie lea reaktoe jallh båajhtode.

Iktedimmes gellie-veeljeme laavenjassi Leah gellie laavenjasse- bielieh. Desnie lohkehtæjja vierhtede mejtie learohke reaktoe vaestiedamme, låhkoem beaja guktie vierhtiedimmesne bëhkedamme jñh PAS sæjjan tjaalasåvva.

Dejnie *ræhpas laavenjassine* learohkh jñjtje edtjeh vaastoem tjaeledh. Dæjtie laavenjasside lohkehtæjja vierhtede vierhtiedimmiebëhkedimmien mietie. Desnie vuesiehtamme muvhti learohki vaastoeh mah lohkehtæjjese viehkine gosse vierhtiedidh. Lohkehtæjja tjuara vierhtiedidh mejtie vaastoe dånkesje jallh vuj, låhkoem vedtedh jñh PAS sæjjan tjaalasovvedh.

5 Illeldahkh jih reektehtimmieh

Dah illeldahkh saatah 6 goske 8 vâhkoeh pryövemen mænngan sijjesne Skoleporten bâetieh, gosse illeldahkide eensilaakan giëhtjedamme. Desnie dejtie âllesth illeldahkide haalvemedaltesi mietie âehpiedahta, haalvemedaltesi mietie jih guktie standardistie joekehtadta. Guktie lohkehtæjjah raakte pryövemen mænngan edtjeh buektiehtidh learoehkide reektehtidh, dejtie tjïerten illeldahkide PAS sijjesne annjebodts âadtjoeh. Desnie maehtieh vuejnedh magkerh laavenjassh jih teksth learohkh haalvoeh jih magkerh ij, jih aelkedh lohkehtimmieh dejstie illeldahkijste soejkesjidh.

5.1 Illeldahkide PAS sijjesne reektehtidh

Gosse learohken illeldahkide tjaalasovveme, maatah muvth illeldahki reektehts PAS sijjeste viëdtjedh jih aktem aelhie bihkedimmieh ryökneme-aarhkesne guktie joekehtidh gosse dov learoehkide reektehtidh.

Daam PAS sijjesne gaavnh:

- reektehts gusnie lâhkoetjâanghkoeh fiere guhten learoehkasse, dovne fierhtijste laavenjassijste jih gaajhkijste.
- Reektehts gusnie juakeme guktie learohke dejtie ovmessie vaastojde vaestiedamme, vg. 25 prosent learoehkijstie vaastoealternatijvem A vaestiedin.
- Aktem aelhie ryökneme-aarhkem maam maatah provhkedh gosse learohken illeldahkide joekehtidh jih reektehtidh.

Bievnesh mah ryökneme-aarhkesne gââvnesieh

- Magkere lohkemevuekie fierhte laavenjasse mïeteste (gaavnedh, toelhkestidh, ussjedidh)
- Magkere tekstehammoe laavenjassesne (vg. bievnedimmes, tjâadtjoehdimmes bihkedimmes)
- Magkere faagese fierhten laavenjassen veadtaldihkie (siebredahkefaage jih saemien)
- Guktie laavenjasside tseegkesovveme (ræhpas, gellie-veeljeme jallh iktedimmes)
- Learohketjïerten lâhkoeh pryövemen ovmessie laavenjasside
- Âllesth bievnese pryövemen bijre

Ryökneme-aarhke maata viehkine ârrodh gosse vuejnedh magkere lohkemevoetem, tekstehammoem jih mejtie dov learohketjïerte haalvoe guktie laavenjassem tseegkesovveme jih mejnie tjuerieh vielie barkedh. Illeldahkide maata provhkedh gosse lohkehtimmieh âvtese edtjeh soejkesjidh jih gosse learohkigujmie jih dej âelie almetjigujmie soptsestidh. Dovne learohkh jih âelie almetjeh bâetieh daejredh guktie illeldahkide hoksedh.

Learohken illeldahkh jih ryökneme-aarhke dutnjien nuepiem vadta reektehtidh jih illeldahkide provhkedh gosse dov learohkigujmie jih dej âelie-almetjigujmie

soptsestalledh raakte pryövemen mænngan. Gosse illeldahkide tjaalasovveme jïh gïehtjedamme staaran, dellie vielie biëvnesh illeldahkide åehpiedahta.

Pryövemh lohkemisnie dejstie daaroengïele pryövemistie joekehtedtieh? dan åvteste ij leah dejtie aerebe naan jeatjah learoehkide pryöveme, aerebe gosse tjïrrehtidh guktie dorjeme dej pryövemigujmie daaroengïelesne. Ij leah nuepie dam darjodh dan åvteste dan vaenie saemiengïeleldh learohkh. Dan åvteste tjuara illeldahkide joekehtidh easkah gosse pryövemem tjïrrehtamme. Ij leah nuepie annjebodts lårkoeraajesh åadtjodh aerebe goh illeldahkide joekehtamme. Lohkh vielie dan bïjre sijjesne: [Rammeverk for nasjonale prøver i lesing samisk](#).

5.2 Haalvemedaltesh

Learohkh joekehtedtieh dejtie ovmesse haalvemedaltesinie lårkoetjåanghkoen mietie maam pryövemisnie åadtjoeh. Dennie 8 daltesisnie vijhte haalvemedaltesh, gusnie 1 daltese dihte vöölemes jïh 5 dihte jollemes daltese. Fierhten daltesasse åenehks tekste mij maahtojde buerkeste dan *siejhme* learoehkasse daennie daltesisnie.

Buerkiestimmesne mah 1 daltesen bijjelen ij leah dejtie maahtojde buerkiestamme mejtie joe vueliegåbpoe daltesisnie buerkiestamme.

Daltesidie tseegkesovveme nemhtie guktie akte learohke gïen leah lårkoeh dan vijhtede (5) haalvemedaltesen mietie sår lea maahtoe guktie voestes (1) jïh bæjjese vijhtede (5) daltesasse buerkiestamme. Daejtie maahtojde kriëbpesje edtjeh maehtedh jïjtse vaastoej bïjre ussjedidh, dejtie joekehtidh jïh vierhtiedidh. Dah kriëbpesjimmieh jollebe sjidtieh daejnie jollebe haalvemedaltesisnie.

Haalvemedaltese 1

<i>Gaavnedh</i>	boelhkh akten tekstesne gaavnedh gusnie dah biëvnesh eah man jijnjem sinsitnide vuastelh
<i>Toelhkestidh</i>	aelhkie ektiedidh jallh mielide toelhkestidh jallh åejvie-aamhtesem tekstesne guarkedh gosse sisvege tekstesne tjielkelaakan
<i>Ussjedidh</i>	jijtse mielijste ussjedidh gosse misse dan teksten hammoen jih sisvegen bijre

Haalvemedaltese 2

<i>Gaavnedh</i>	boelhkh aktene tekstesne gaavnedh gusnie dah biëvnesh ånnetje sinsitnide vuastalieh
<i>Toelhkestidh</i>	åejvie-aamhtesem tekstesne guarkedh jih dam ektiedidh gosse ij tekstesne dan tjielkelaakan tjierrestamme
<i>Ussjedidh</i>	hammoem jih sisvegem jijtse dååjrehtsistie tekstesne vierhtiedidh

Haalvemedaltese 3

<i>Gaavnedh</i>	gellie lehkesne biehkiesh tekstesne gaavnedh mah tjielkelaakan sinsitnide vuastalieh
<i>Toelhkestidh</i>	aktem tjielke aamhtesem tekstesne tjierrestidh jallh guarkedh guktie muvthh biehkiesh tekstesne ektiedamme
<i>Ussjedidh</i>	jijtse dååjrehtsem provhkedh jallh tjaaleldh maahtoem gosse tjierrestidh guktie hammoem jallh teksten sisvegem vierhtiedamme

Haalvemedaltese 4

<i>Gaavnedh</i>	tjierrestidh jih iktedidh måedtie biehkiesh mah gellie lehkesne tekstesne gååvnesieh, jih vierhtiedidh mij dejstie sjihteluvvieh
<i>Toelhkestidh</i>	guarkedh guktie biehkiesh mah eah dan tjielkelaakan tekstesne vååjnoeh, sinsitnide iktedieh, jallh guktie daah ålesth tekstine iktedieh
<i>Ussjedidh</i>	tjierrestidh guktie hammoem jallh sisvegem vierhtiedamme gosse joekehtsidie ektiedamme jallh biëvnesh sjihtesjamme

Haalvemedaltese 5

<i>Gaavnedh</i>	biehkiesh gaavnedh jih måedtie biehkiesh iktedidh mah gellie lehkesne tekstesne, jih biëvnesh joekedidh mah sjihtieh biëvnesijstie joekedidh mah sinsitnide vuastalieh
<i>Toelhkestidh</i>	guktienbielide, jih mielen sisvegem guarkedh mah vuastalieh dam maam vuertiemisnie, jallh mielen sisvegem guarkedh mah nåakelaakan tekstesne tjaalasovveme
<i>Ussjedidh</i>	hammoem jih sisvegem tekstesne vierhtiedidh gosse tekstem kratjohkelaakan vuartesje jallh gosse tekstem joekehtidh jallh hypoteesh darjodh gosse joekehtsidie ektede jallh gosse biëvnesh juekiesh

Vihkeles daejredh learohkh dej fierhtene daltesisnie ovmesse l hkoetj anghkoeh pryövemisnie  adtjeme. Muvhth learohki l hkoetj anghkoeh maehtieh g okte raajesi l hke daennie daltesisnie  rrodh. Dan  vtese ij edtj buerkiestimmide toelkkestidh nemhtie goh  llesth tjielke buerkiestimmie fiere guhten learohken maahtojste, badth goh siejhme buerkiestimmie gaajhkide learoehkidie daennie daltesisnie.

Maahta nemhtie  rrodh akte learohke gellien aejkien laavenjassh buektehte mejtie idtji nasjonaale pry vemisnie buektehth. Maahta aaj nemhtie  rrodh dihte buerkiestimmie learohken haalvemedaltesistie ij Leah seamma guktie lohkeht jja learohken maahtoen bijre daajra. Dannasinie lohkeht jja tjuara jeatjah bi vnesh learohken bijre gotnesjidh aerebe dejtie illeldahkide nasjonaale pry vemisnie reektehte.

Haalvemedaltese 1 aaj learoehkidie gi h nullem jallh gaaje vaenie l hkoeh  adtjeme. Destie dam muvhtide learoehkidie buerebe buerkiestamme goh lohkeht jja learohken maahtoen bijre daajra. Haalvemedaltese 1 buerkiestimmie l jhan maahta viehkine  rrodh gosse learohke sov edtja maahtojde evtiedidh. Dennie mubpine bielesne bi kedimmie mij gaajhkide haalvemedaltesidie 5 daltesisnie vuesehte.

L STOE LOHKEHT JJESE MEJTIE VAAKSJODH

Manne edtjem

- ✓ *vaaksjodh guktie learohkh, mejtie luhpiem utnieh eah pryövemem daarpesjh darjodh, jallh learohkh mah eah Leah pryövemem dorjeme dennie PAS sijjesne tjaalasovveme*
- ✓ *illeldahkide vuartasjidh jeatjah bi vneshi ektine learohken bijre*
- ✓ *hoksedh guktie learohkh jih eejhtegeh/ elie-almetjh bi vnesh illeldahki bijre  adtjoeh jih guktie illeldahkide jeatjah bi vneshi ektine ektiedieh mah learohken bijre aerebistie g  vnesieh*

5.3 Illeldahkide jeatjah lohkeht jjaj ektine reektehtidh

Dah maadhv arome maahtoen maahtaldahken-ulmiej sj ere faagine.

Jalhts maahtojde learoesoekjesjisnie ovmessielaakan buerkiestamme, lohkeht jjide gaajhkine faagine vihkeles nasjonaale pryövemem lohkemisnie reektehtidh, ij barre saemieg elelohkeht jjese. Pryövemisnie teksth ovmesse faagesuerkijste, m edtie tekstehamrojne jih sjangerisnie. Pryöveme lohkemem maadhv arome maahtojne faagi d aresth m eteste. Dan  vteste iemie nasjonaale pryövemen illeldahkide digkiedidh gaajhki learohkigujmie. Gosse lohkeht jjah pryövemen illeldahkide ektesne dapkehtieh, dellie lohkeht jjah maehtieh vuejnedh dovne maam learohkh maehtieh, jih mejnie tjuerieh vielie barkedh dejnie ovmesse faagine.

Illeldahkide mejtie  adtjoeh gosse ryökneme-aarhkem PAS sijjesne provhkh, vuesiehtieh guktie learohkh dah pryövemen ovmesse tekstide jih laavenjasside buektiehtamme vaestiedidh. Jis illeldahkh vg. vuesiehtieh learohkh n akelaakan buektiehtamme muvhtine tekstehamrojne, eatnemefaagesne jallh siebredahkefaagesne, dellie iemie lohkeht jjah eatnemefaagesne jih siebredahkefaagesne meatan  roeh jih vuartasjeh mij tjoeperdimmide Leah, jih mejnie aelkedh lohkemem dagkarinie tekstine bueriedidh.

Vg. learohkh maehtieh d'iejvesidie n'akelaakan guarkedh, jallh baakoeh j'ih d'iejvesh sj'iere faagine n'akelaakan guarkedh, mij dorje ij Leah man g'ávva guarkedh man b'ijre lohkeinnie. Aaj maahta nemhtie árrodh learohkh tjoepredieh b'ievnesh ovnessie iktedimmes tekstijste ektiedidh, máedtie iktedimmes tekstijste, mij akt mah joekoen s'iejhme daej faagine. Jis learohketj'ierten lea gaaje n'ake illeldahkh tekstine gusnie j'ijnjh taalh (prosenh, kakediagrammh, ryöknemetabellh), dellie matematihkelohkehtæjja tjuara meatan árrodh.

Gosse skuvle pryövemeilleldahkide joekehtahta, vihkeles byjreskem aaj vuartesje, dovne byjreski leaosesojkesjebarkoem, misse skuvle eevtjie jallh áehpies væhta dah ovnessie jaepieboelhkine jallh klaassine. Sj'iere smaave skuvline j'ih tj'ieltine gusnie muvht learohkh n'akelaakan buektiehtamme, maehtieh stoere joekehts illeldahkide vuesiehtidh. Illeldahkide aaj byöroe vierhtiedidh dehtie s'iejhme mieleste learohken maahtojste, iedtjeste j'ih guktie barka.

GYHTJELASSH MEJTIE USSJEDIDH J'IH DIGKIEDIDH

- ✓ Mejtie illeldahkine mij mubpesth/tendens mijjen skuvlesne v'uejnebe?
- ✓ Mejtie jeatjah b'ievnesh g'áávnesieh mah stinkestahta jallh sleajhta dæjmatj'istie illeldahkide?
- ✓ Mejtie illeldahkh nasjonaale pryövemistie vuesiehtieh daerpies vielie goerehtidh?
- ✓ Guktie illeldahkh vuesiehtieh skuvle dan mænngan edtja barkedh?
- ✓ Mejtie væjkeles naan lehkesne, j'ih mannasinie?
- ✓ Maam maektebe darjodh juktie dejtie illeldahkide buaranidh mejtie guermiestibie?

5.4 Learohketj'iertem reektehtidh

Jis edtja guarkedh mah learohketj'ierten illeldahkh haalvemedaltesie b'ijre soptsesste, dellie buerie provhkedh dejtie fierhten laavenjassi b'ievnesidie mah ryökname-aarhkesne g'áávnesieh (PAS sijjesne gaavnh). Lohkeme lea iktedimmes digkiedimmie, gusnie fierhten lohkemelaavenjasse dejnie teksten hammojne j'ih laavenjassen hammojne iktede. Ryökname-aarhken tabellesne fierhtem laavenjasse n'ieljie hammoej mietie nænnoestamme: áejvietsiehk'ie gosse lohkedh, laavenjassen hammoe, teksten hammoe j'ih man faagese. Tabelleste dellie maahtah v'uejnedh mij d'ihthe lohkemen pryövemen fierhtene laavenjassesne. Gosse tj'ierten illeldahkide nasjonaale gaskemedtine viertesth maahtah v'uejnedh jis vihties m'ierhkh g'áávnesieh mah v'áájnoe sj'iere haestemh tj'iertese buektieh.

Ryökname-aarhke maahta viehkine árrodh gosse vuartasjidh magkerh lohkemevoeth, tekstehammoeh j'ih laavenjassehammoeh dov learohketj'ierte buerilaakan haalvoe jallh mejnie vielie daarpesje barkedh. Ektesne dah b'ievnesh maehtieh learohki illeldahkide buerebelaakan guarkedh dejstie haalvemedaltesistie. Gosse tabellem lohkedh dellie daerpies jeatjhlaakan mahtedh lohkedh mohte vg. diagrammem jallh digkiedimmes tekstem lohkedh gosse b'ievnesh gaavnedh. Teksten faagesuerkie aaj vihkeles. Vg. learohke maahta geervelaakan darjodh gosse edtja toelhkestidh j'ih grafihke vuesiehtimmiem eatnemefaagen aamhtesisnie guarkedh, mearan dah seamma learohkh

maehtieh joekoen buerie darjodh gosse edtjeh dam hierveslitteratuvre tekstem toelhkestidh. Aaj vihkeles vuartasjidh man guhkies jih man geerve dihte tekste gosse vuejnedh guktie haalvoeh lohkedh, seamma aaj learohken iedtje jih magkerh maahtoeh åvtelistie åtna dan teksten sisvegasse. Naemhtie riktilaakan tekstese jih laavenjasside vuartasjidh joekoen nuhtegs gosse illeldahkide guarkedh jih guktie vielie dejgumie barkedh.

6 Biävnesch pryövemi bijre

6.1 Vuekie gosse lohkedh

Pryövemem nemhtie tseegkeme juktie laavenjassh ovmessie vuekie kriëbpesjeh gosse dejtie lohkedh. Muvhth laavenjassh kriëbpesjeh learohke jijtje dejtie vaastojde gaavna guktie tekstesne tjaaleme. Jeatjah laavenjassine learohke tjuara jijtje toelhkestidh, ussjedidh jallh viertiestidh. Dah ræhpas laavenjassh kriëbpesjeh learohke jijtje tjaala man åvteste nemhtie ussjede. Dah golme åejvietsiehkies *gaavnedh*, *toelhkestidh* jih *ussjedidh* ij Leah golme maahtoeh mah tjetjeldh, daesnie sih laavenjassh mah jijnjebh laavenjasside sjehtieh. Ryökneme-aarhesne dejtie laavenjasside dan mietie nænnoestamme mejtie viertiestamme tsuejhkielommes.

"Biävnesch tekstesne gaavnedh" dellie learohke edtja biävnesch gaavnedh mah riëkte, tjïelke, jallh maam tekstesne sjïereligkie tjïertestamme. Akte vierhtiedimmien åejvietsiehkies mij tjïelkelaakan, dellie miële tseegkesovveme dennie *jiehtegen* mierien sisnie. Joekehtse gosse geervebe sjædta båata destie dam maam jijnje biävnesch tekstesne jih man guhkies tekste lea. Gosse jijnjh biävnesch jih gosse biävnesch iktemearan tjaalasovveme ij Leah man gåvva vaastoem gaavnedh jalhts vaastoe tekstesne gååvnese. Dennie daltesebuerkiestimmesne dagkerh haestemh gåhtjoeh vuestie biävnesch. Vuestie biävnesch geerve teksth vadta jih rihpesåvva geervebe gyhtjelassh gihthjedh.

"Tekstem guarkedh jih toelhkestidh" dellie learohke edtja tekstem lohkedh jih vaastoem göökte jiehtegi sisvegisnie gaavnedh mah iktemearan bætieh, jih dovne vaastoem gaavnedh gosse siëvi gaskem lohkedh. Jis learohke edtja tekstem guarkedh dellie dihte tjuara abpe teksten sisvegem jih miëlem vuejnedh. Dah aelhkemes laavenjassine edtja biävnesch toelhkestidh mah tjïelkelaakan tekstesne tjaaleme jih destie teksten åejvie-aamhtesem jallh – dijrem gaavnedh, jih ektiedidh. Dejnïe geerve laavenjassine edtja gaavnedh mah muvhtide biehkide tekstesne iktede jih vaestiedidh mannasinie gosse ij dan tjïelke jallh sjïere tekstesne tjaaleme, jih dovne iktedimmes-dijrem toelhkestidh.

"Teksten hammoen jih sisvegen bijre ussjedidh" dellie learohke edtja jijtjereerien mietie maehdedh vielie teksten sisvegen jih hammoen bijre ussjedidh, dovne aktegs jih ållesth tekstine. Gosse ussjedidh dellie tjuara dååjrehtidh jih daaktedh, jih learohke edtja måedtiem maehdedh. Edtjeh jijtsh miëlijste maehdedh maam jiehtedh dan sisvegen bijre, maehdedh ållesth tekstese vuejnedh, jih maehdedh jijtsh åssjalommesidie, joekehtimmide jallh viertiestimmide maereleslaakan kreajnoehtidh. Akte vihkeles siëlle gosse jijtjereerien krادتjohke lohkiye sjïdtedh dellie learohke damta/åahpenadta tjaaleldh biehkies tekstine – vg. damtedh gosse teksth vuastalieh, nænnoestidh mejtie akte soptsestimmie tekste jallh buerkiestimmie tekste, jallh maehdedh daajroem giëlen jih teksten bijre provhkedh.

6.2 Laavenjassi hammoe

Laavenjassh dorjesovveme ovnessie hammoej mietie, jñh fierhten laavenjassese ovnessie vuekieh daarpesjeh gosse dejtie loevenidh.

Gellie-veeljeme laavenjassine akte gyhtjelasse 3-5 ovnessie vaastoejgumie. Learohke edtja viertiestidh magkere dejstie vaastojste reaktoe jñh vaestede dam man mietie laavenjasse gihtjie. Lohkemelaavenjassene learohke dovne tjuara tekstem lohkedh jñh gyhtjelassem vaestiedidh jñh dejtie ovnessie vaastojde vuartasjidh. Dah vaastoe mah baahtode, aaj biëvnesh/sisvegh tekstesne buerkiestieh jñh nemhtie dah Leah biëvnesh mah vuastalieh. Lohkehtæjjese daah vaastoe aelhie viertiestidh, dan åvteste vaastoe maam learohke veeljeme, edtja riëkte PAS sæjjan dievhtedh. Ij lohkehtæjja daarpesjh vaastoem viertiestidh dan åvteste vaastoem systeemesne tjaalasåvva goh reaktoe jallh baahtode.

Iktedimmes gellie-veeljeme laavenjassh maehtieh ovnessie årrodh. Muvhtine laavenjassine learohke edtja viertiestidh mejtie jiehtege reaktoe jallh baahtode. Muvhtine jis veeljedh mejtie læstosne mïerhkesjidh magkerh tsiekhieh edtjeh meatan årrodh jis reaktoe vaastoem åadtjodh. Dagkerh maehtieh pryövemisnie mænngan baahtedh. Dïhte mij laavenjassine seammalaakan, gellie laavenjasse-bielieh gaaåvnesieh mah ovnessie bielide tekstesne veadtaldihkie, mejtie tjuara reaktoelaakan vaestiedidh. Iktedimmes gellie-veeljeme laavenjassine maahta ovnessie låhkoeh åadtjodh, jeenemes laavenjassine akte jallh göökte låhkoeh åadtjodh dah gellie reaktoe vaastoe-bieliej mietie. Dah Leah pryövemen geervemes laavenjassh.

Dah ræhpas laavenjassine learohke edtja aktem reaktoe vaastoem tjaeledh. Vaastojde reaktoe jallh baahtode sisvegen mietie vierhtiedåvva. Ij vierhtiehdoovh mejtie learohke reaktoe tjaaleme, magkerh baakoeh veeljeme jallh guktie jiehtiegidie tseegkesovveme. Læjhkan muvth learoehkidie dâeriesmoere sjiddieh vaastoem jïjtsh baakoeh gujmie tjaeledh. Muvhten aejkien learohkh maehtieh sih baajedh vaestiedidh dejtie ræhpas laavenjasside, jalhts dej vaastoe jætjah laavenjassine vuesiehtieh tekstem buerielaakan guarcome. Dagkeri veajkoej gosse ij laavenjasside vaestiedamme maahta barkoevaanoem vuesiehtidh jallh ij naan iedtje.

6.3 Magkerh teksth

Gellie ovnessie teksth nasjonaale pryövemidie veeljesåvva, dovne hierveslitteratuvreste jñh aamhteseprasa-tekstijste. Dah hierveslitteratuvre-teksth gellien aejkien guhkies jñh iktedimmes teksth. Dah iktedimmes teksth mejtie nasjonaale pryövemidie veeljeme gellien aejkien guvvieh, hammoeh, tabellh, diagrammh jnv. akte jallh gellie ånehks teksth mah ektesne ållesth sjiddieh.

Laavenjassh mejtie iktedimmes tekstebiehkide veadtaldihkie sjiehtesjamme destie mestie tekstesne ållesth.

Bievnedimmes tekstine bievnieh dïhte mij staaran jñh dejtie viëdtjeme vg. Maahtie faagegærjijste, faageplaerijste jallh plaerijste.

Tjåadtjoehthimmes teksth edtjeh jaefiehtidh jñh tsevtshedh vg. Lohkemelahtese, haaalome jallh reklaame.

Bïhkedimmes teksth digkiedimmiem buerkiestieh jallh guktie evtiedamme bïhkedassh.

Soptsestimmes teksth heannadimmide tjjeraajroen mietie öörnedamme. Dovne hierveslitteratuvre-teksth jñh aamhtese prosa-teksth maehtieh soptsestimmes voeten mietie vääjnedh.

Laavenjassh mah **ij-iktedimmes** tekstebiehkide veadtaldihkie, struktuvreste tseegkesovveme, vg. naemhtie: kaarhte, guvvie, hammoe, graafe, tabelle, læstoe jñh måedtie biävnesegrafihken hammoeh.

6.4 Faagese veadtaldihkie

Pryövemisnie teksth mah dejtie ovmesseie faagide daltesisnie veadtaldihkie, gosse lohkeme maadthvåarome maahtoe gaajhkine faagine. Faagh man maadtoe lea lohkeme dennie pryövemisnie daelie vihkeles orreme, læjhkan teksth gaajhkijste faagijste åvtelen båtieh. Aamhtesen tjjrrh jallh tjaaleldh hammosne faagese veadtaldihkie, jñh teksth jeenebem goh akte faagese maehtieh sjiehtedh.

6.5 Pryöveme goh biehkide lohkehtimmesne gosse lohkedh

Pryöveme jñh dan illeldahkh gujht maehtieh buerie aalkoem årrodh gosse lohkemen bijre soptsestalledh. Gosse dejtie pryövemen illeldahkide learohki ektine vuartesjh, maahtah abpe pryövemem vuartasjidh –oktegh jallh dej jeatjah faagelohkehtæjjaj ektine. Gosse soptsestallede dah ovmesseie laavenjassi bijre, maahtah learoehkidie eevtjedh soptsestidh muvth dah pryövemen biehkij bijre maam aadtjen tjjrrehtamme. Daesnie naan gyhtjelassh mejnie buerie aelkedh:

- Mij sjiere dah ovmesseie tekstine (sjangere, hammoe, åssjalommes)?
- Maam dah ovmesseie laavenjassh mietestieh?
- Magkerh lohkemestrategijh maahta provhkedh gosse dejtie ovmesseie laavenjasside vaestiedidh?
- Mij joekehtse ræhpas laavenjassi vaastoej gaske gosse dåhkasjadtme jallh ij-dåhkasjadtme?
- Mij joekehtse gellie-veeljeme laavenjassi gaske reaktie vaastojste jallh bääjhtode?

Dah gyhtjelassh maehtieh aalkosne årrodh gosse eensilaakan soptsestalledh lohkemen bijre goh maadthvåarome maahtoe. Biävnesie laavenjassi jñh teksti bijre mejtie tabellesne jñh jeatjah lehkesne daennie bihkedimmesne åådtjeme, joekoen jis provhkh gosse learohkigujmie soptsestalledh.

Dñhte bööremes vuekie gosse nasjonaale pryövemen illeldahkide lohkemistie *soejkesjidh* jñh *reektehtidh*, lea buerie lohkehtimmiem gaajhkine faagine utnedh gosse lieredh lohkedh.

Buerie lohkehtimmine gïehtelh gosse datne:

- learohkem lierh damtedh jïh sjâahkedh dejtïe aktegs faagi teksth jïh mij sjïere tekstine
- learohkem baajh âahpenidh gellielaaketje tekstigujmie ovmessie sjangerisnie
- learoehkidie ovmessie vuekieh lierh gosse guarkedh guhkies jïh/jallh ammes baakoeh
- learoehkidie buerie astoem jïh mieriem vadtah eensilaakan lohkedh
- learoehkidie nuepiem vadtah (man âvteste lohkedh) jïh learoehkidie lierh guktie jïh maam edtjeh vueptiestidh gosse luhkieh
- learoehkidie viehkehth âllesth tekstem vuejnedh jïh viehkehth vuejnedh mij vuertiemisnie tekstesne
- learoehkidie lierh jis tekstem viedtïeh misse aerebistie maehtïeh dellie buerebe guarkoeh maam luhkieh
- learohkigujmie digkedh magkerh lohkemevuekieh/lohkemestrategijh mah maehtïeh væptehke ârrodh provhkedh lohkemelaavenjassen ulmiem jaksedh
- learoehkidie lierh voeth gaavnedh jïjtse lohkemeguarkemem vaaksjodh
- vuartesjh guktie learohkh maehtïeh soptsestidh dan bïjre maam lohkeme
- voerkeslaakan lahtesh, baakoeh jïh termigujmie barkh
- learoehkidie lierh vierhtiedidh mejtie lohkemevuekiem/strategijem maam veeljin, âssjalommesï mietie sjïehti
- gaajhkh dovnesï gujmïe tjâanghkosne abpe pryövemen bïjre digkiedidh
- learoehkidie eevtjïh lohkedh gosse eejehtïeh, jïh dejtïe viehkehth lohkemes maam lyjhkoeh gaavnedh

Maadtosne naan tjïelke damtesevæhtah gosse buerie lohkehtimmiem lohkemasse buektïehtidh, vihtiesvoeth mah vihkeles. Evtemes tjuara baakoem jiehtedh dïsse maam dorje gosse lâhka. Dellie learohkh jïjtsh barkoevuekide sjâahkoeh jïh sijjen meta-gïelem lohkemen bïjre tseegkesuvvieh. Jis learohke edtja buerie lohkie sjïdtedh lohkedh, tjuara gellie jïh mâedtie dââjrehtsh lohkemistie âadtjodh. Daerpiet teksth ovmessie vuekiej mietie lohkedadtedh jïh ussjedidh jïh soptsestalledh guktie dah ovmessie lohkemestrategijh dejtïe ovmessie tekstide jïh ulmide sjiehtïeh. Vg. ussjedidh dan bïjre mij jâhta, jïh mij ij juhtïeh jïh mannasinie. Dellie sjeahta ovmessie vuekiejgujmie âahpenidh guktie lohkedh.

Nemhtie learohke sjâahkoe tjuara lohkeminie barkedh jïh ovmessie vuekiej mietie mahta lohkedh dehtie lohkemen ulmeste. Daate learohkem viehkehte ovmessie strategijh gaavnedh mah lohkehtæmman gaajhkine faagine nuhtegs.

Akte jeatjah vihtiesvoete mij jarngesne lea gosse lohkehtæjja ij vielie learoehkidie bihkede. Learohke dellie jïjtje dïedtem vaalta gosse edtja guarkedh maam lâhka. lohkedh. Daennie digkiedimmesne vihkeles learohkh âadtjoeh dââjrehtidh nuhtegs provhkedh dejtïe vierhtide jïh lohkemestrategijh mejtie aerebistie liereme. Aaj vihkeles learohke guarkoe dah lohkemestrategijh Leah vierhtïeh mejtie edtja provhkedh gosse ulmide jaksedh. Eah Leah dah lohkemestrategijh mah dah ulmieh.

Gyhtjelassh learohketjertese

- Man mietie laavenjassesne gihtjie?
- Maam laavenjasse voejhkele gaavnedh datne maahtah?
- Mejtie baakoeh jñh lahtesh dutnjan geerve guarkedh?
- Maam laavenjassesne åadtjoeh daejredh, jñh maam tjoerh jñjtje gaavnedh gosse laavenjassesem vaestiedidh?
- Magkerh lohkemevuekieh jñh strategijh maahtah provhkedh?
- Mejtie joekehts guktie ussjedh gosse jñjtje vaastoem tjaeledh (ræhpas gyhtjelasse), jñh gosse åadtjoeh vaastoem veeljedh (gellie-veeljeme laavenjassh)?
- Mejtie gallesh dam seamma båajhtode vaastoem gellie-veeljeme laavenjassine veeljeh?
- Maam miste guarkeme gosse båajhtode vaastoem veeljeme destie mestie laavenjasse mieteste?
- Magkere lohkemeplierh, laavenjassh jñh laavenjassehammoeh buektiehtibie?
- Mennie lohkemeplierh, laavenjassh jñh laavenjassehammoejgumie tjoerebe vielie barkedh?

6.6 Aktegs learohkem reektehtidh

Haalvemedaltesi buerkiestimmide maahta aalkoste provhkedh gosse dej aktegs learohkigumie soptsestalledh mejnie eeremes edtja barkedh. Learohken ektine maahtah lohkehtimmien ulmiem biejedh gosse barkoem evtiedidh dan learohken lohkememaahtojste jñh magkerh ulmieh faagesne edtja jaksedh. Daesnie vihkeles soptsestalledh guktie learohke maahta barkedh gosse daejtie lohkemeulmide jaksedh jñh lohkememaahtojde bueriedidh. Dellie voestes iereste vihkeles naan gille, eensie ulmiejgumie aelkedh, jñh dagkerh veeljedh mah mubpien daltesem learohken evtiedimmesne stinkestahta.

Daagkoe vuelelen raeriestamme guktie maahtah barkoem learohki ektine evtiedidh gaajhkine daltesisnie. Eah daah raeriestimmieh naan bihkedimmie mejtie vijriedamme juktie gaajhkide learoehkidie sjeahta. Learohkh leah joekehts mej leah sjiere daarpoeh, jñh maehtieh ovmessie haalvemedaltesi bijjelen juhtedh. Læstoeh dej tsiehkijgumie maehtieh lohkehtæjjam vuaptastehtedh magkarinie biehkine maahta barkedh jñh åssjalommesh vedtedh lohkemen lohkehtæmman.

6.6.1 Daltese 1

Lohkijh man vulegs lãhkoetjãanghkoeh 1 daltesisnie maehtieh tjoeperdidh lohkedh jallh tsagkesh gieline, kaanne eah vissjh jallh raaktan eah leah dan jñjnem lohkeme jñh barkeme dejnie sov lohkeminie. Skuvle byöroe vierhtiedidh mejtie edtja dejtie maadhvãarome maahtojde goerehtalledh guktie baakojde guarkoeh, mujhtieh jñh man varke jñh guktie luhkieh jñh mejtie lahtesidie guarkoeh. Åãlmeh leah dejtie learoehkidie giẽh tjoeperdieh lohkedh tjura viehkietidh, daerpies dejtie daamhtah reektehtidh jis edtjeh buektiehtidh sijjen lohkememaahtoem evtiedidh.

Learoehkidie 1 daltesisnie teksth byöroeh ânehks jîh aelhie ârrodh, hammoe jîh sisvege byöroeh learoehkasse âehpies ârrodh.

Learohkh maehtieh naemhtie barkedh:

- Vihkeles bëvnesh gaavnedh mah tsuejhkeles jîh aelhie tekstesne vuejnedh, vg. âejvie-almetjen pliere aktene soptsesisnie, akte tjîelke âssjalommesem jallh taalem mij aelhie vuejnedh.
- Guarkedh mij heannede, âejviesisvegem jallh âejvie-aamhtesem tekstesne, vg. dam vihkielommes gaavnedh mij heannede jallh vihkielommes tjâadtjoehtimmiem tekstesne.
- Mîelide jallh sientide guarkedh mejtie tekstesne buerkiestamme, jîh dan mænngan jîtje âssjalommesh dan bîjre buektedh.

6.6.2 Daltese 2

Dennie 2 daltesisnie dah teksth maehtieh naa aelhie ârrodh, jîh hammoe jîh sisvege byöroeh âehpies learoehkasse ârrodh. Teksth maehtieh iktedimmes (multimodale) ârrodh, gellie biehkiejgumie gusnie mîele jallh ulmie fiere-guhtene haeresne. Learohkh maehtieh naemhtie barkedh:

- Sjîere bëvnesh gaavnedh mah tjîelke tekstesne jalhts jeatjah bëvnesh mejtie vueptiestieh dîsse vuastalieh, vg. reaktoe bëvnesh tabellesne gaavnedh jallh nænnoes bagkesimmieh gaavnedh man mietie gihtjie, aktene digkiedimmes tekstesne.
- Âejvietsiehkem tekstesne guarkedh vg. fabelisnie, soptsesisnie jallh lohkemelahtesisnie jallh bëvnesh aelhie grafihke vuesiehtimmeste toelhkestidh goh kaarth jîh haajhkediagrammh.
- Bëvnesh tekstesne vierhtiedidh jîtse dââjrehtsistie jîh âssjalommesistie, vg. soptsestidh mejtie seamede jallh ij, jallh vierhtiedidh dan bîjre mij heannede mejtie âssjalommesh dan bîjre saatnan.

6.6.3 Daltese 3

3 daltesisnie teksti hammoe jîh sisvege maehtieh learoehkidie ammes ârrodh, giele mahta stuerebe haestemh utnedh jîh tekstesne naa jîjnîh bëvnesh. Learohkh maehtieh naemhtie barkedh:

- Aktem jallh gellie bëvnesebiehkieh vueptiestidh jalhts gellie biehkieh sinsitnide vuastalieh. Vg. taalevierhtieh diagrammeste, baakoelæstosne ohtsedidh jallh tjâadtjoehtimmieh veeljedh mah gellie lehkesne vg. kâseerijisnie jallh kronihkesne.
- Guarkedh mij dîhte âejvietsiehkem gosse ij tjîelke tekstesne, jallh ektiedimmiem guarkedh mâedtie biehkiej gaskem tekstesne, vg. man âvteste, guktie almetji jîh/jallh heannadimmiej gaskem, jallh teksten jîh guvvej gaskem.
- Hammoem jallh sisvegem vierhtiedidh jîh mannasinie dah ovmessie biehkem tekstesne nemhtie guktie vuesiehtieh, jallh nemhtie tjîertestieh. Daam maehtieh tjaaleldh maahtoej ektine vuejnedh goh ovmessie sjangeri bîjre, tsavtshvierhtie bîjre jîh grafihke vuesiehtimmien ektine.

6.6.4 Daltese 4

4 daltesinie dovne teksten hammoe jñh sisvege maehetie ammes learoehkasse árrodh. Gíele maahta geerve árrodh, tekstesne maahta jñjnñh bíevnesh árrodh jñh ektiedimmie dah ovmessie biehkíejgumie tekstesne ij tñjelkelaakan vâájnoeh. Learohkh maehetie naemhtie barkedh:

- Bíevnesh gaavnedh jñh aktanadtedh mah gellie lehkesne aktene iktedimmes (multimodal) tekstesne, jñh gusnie naan bíevnesh dennie áejvietekstesne, naan dah míerhkesjimmie tekstesne jñh muvtht bíjijetjaalegisnie; vg. aktem trediagrammem, aktem tabellem mínnemetjñjigumie jallh aktem dorjesebíevnesem.
- Learohke aaj maahta barkedh bíevnesh gaavnedh mah gâabpatjahkine tekstine gâávnesieh, jñh bíevnesh mah barre aktene tekstesne jallh dennie mubpene tekstesne (vg. nedtesne jallh paehpierisnie).
- Guarkedh guktie teksth tseegkesovveme, jñh guktie dah ovmessie biehkíeh ektesne, vg. learahke maahta bíjijetjaalegh boelhkide ovmessie faagetekstide tjaeledh. Gellie bíjijetjaalegistie dam bööremes jñh orremes akten boelhkese veeljedh, jallh litteratuvren voejngem damtedh. Dah tñjjeboelkhk jñh guktie ovmessie sijjeste akten aamhtesasse maahta vuejnedh jñh guktie gíeeldh guvvieh tekstesne sjiehtie.
- Kvaliteetem, hammoem jallh sisvegem ovmessie tekstine jñh jñjtse vierhtiedimmie tñjertestidh, vg. tñjertestidh mannasinie aktem tekstem buerebe mubpijste tjaalasovveme, jallh vuartasjidh man ávteste tekstem jallh boelhkeste teksteste tjaaleme, jallh gíese tjaaleme, jallh man ávteste tjaelije dejtie ovmessie tsavtshvierhtide provhkeme jnv.

6.6.5 Daltese 5

5 daltesinie tekste dovne guhkies jñh/jallh geerve, jñh hammoe maahta learoehkasse ammes árrodh. Tekste maahta aamhtesem jñh sisvegem utnedh mij learoehkasse ammes, jñh gíeeldh tsavtshvierhtie utnedh mísse stoere haestemh. Learohkh maehetie naemhtie barkedh:

- Bíevnesh gellie tekstine aktanadtedh mej Leah ovmessie hammoeh, dam mij laavenjassese sjiehteles gaavnedh, vg. bíhkedassesne gusnie daerpies bíevnesh guvvieste, læstojste jñh teksteste sjiehtedidh.
- Guarkedh gosse ij dan ríekte soptsesth, vg. gosse laavsa, álkoste jallh sluekies bíevnesh. Heannadimmie buerkiestidh mij vuastele destie mestie vuertiemistie, vg. teksth dovletjijstie, tñjñh, sijjeh jñh byjreskh. Tjâadtjoehtimmieh mah stinkestehtie jñh vuestie tjâadtjoehtimmieh tjâadtjoehtimmes tekstine damtedh.
- Kradtjohkelaakan sisvegem vierhtiedidh, man vuekiej mietie vuesiehtamme jallh ovmessie teksti layout, vg. daajroem ovmessie teksti hammoen, sisvegen jñh gaaltijen bíjre provhkedh jallh guktie tekste aalka jñh nemhtie bæjñkoehtidh teksten saetniesvoetem. Digkiedidh man ávteste heannadi, bagkehti, guktie almetjñh dâemiedie jallh mísse mij ij vuertiemisnie.

Ij lohkehtájja barre maehetie pryövemen illeldahkide aalkoemiereste provhkedh learahken haalvemedaltesem nænnoestidh. Tjuara lohkehtimmiem sjiehtesjidh dan learahken állesth mahtaldahkeste mij lohkehtájja átna. Dan ávteste daerpies buerie astoem utnedh learahketjñjerten buerie jñh haaltjebieliejgumie pryövemisnie áahpenidh.

Aaj nuhtegs vejtiestidh magkerh laavenjassehammoeh, tekstehammoeh jallh aamhtesh mah gellie learoehkidie geerve orreme. Daagkere sjehtedimmie buerie aalkoemierie gosse tjiertine jih aktegs learoehkinie lohkehtimmien bijre soptsestalledh, jih gosse lohkehtimmiem edtja dan mænngan soejkesjidh.

Aaj nuhtegs vuartasjidh dejtie pryövemen faagesuerkide. Tjïerten illeldahkh maehtieh vuesiehtidh learohki maahtaldahkh taali, mïetestimmiej jih statistihken bijre mah pryövemisnie. Dan gaavhtan iemie vielie aamhtesi jih tekstehammoejgumie barkedh mah learoehkidie geerve orreme. Gosse pryövemem 8. jih 9. daltesinie tjïrrehtamme sãn nuepie sjædta illeldahkide viertiestidh. Maahta sãn joe dælie nuepie årrodh illeldahkide 8. jih 9. daltesinie viertiestidh, dellie tjuara mujhtedh gellie sienth maehtieh illeldahkide tsevtsehd, dovne aktegs learoehkase jih abpe tjïertese.

Tjïerten illeldahkh maehtieh vuesiehtidh man buerie learohkh vg. taalh, mïetestimmie, tjïjæraajoeh jih statistihkem maehtieh.

7 Skuvleåvtehken diēde

Daesnie aelhie læstoe man lea skuvleåvtehken diēde pryövemen åvtelen, gosse tjirrehtidh j̄ih mænngan. Læstoem dorjeme dehtie sisvegistie [Bihkedimmie skuvle-aajhteridie j̄ih skuvleåvtehkidie](#).

ÅVTELEN	TJIRREHTIDH	MÆNNGAN
<ul style="list-style-type: none"> • vaaksjodh guktie skuvle nasjonaale pryövemidie tjirrehte dej njoelkedassi mietie maam bihkedimmesne vadtasovveme skuvle-aajhteridie j̄ih skuvleåvtehkidie • vaaksjodh guktie gaajhkh learohkh PAS sæjjan tjaalasovveme • PAS/PGS sijjine åahpenidh j̄ih lohkehtæjjide bihkemdidh jis daerpies • lohkehtæjjaj baelien årrodh gosse viehkiem j̄ih dåarjoem pryövemem soejkesjidh • vaaksjodh guktie skuvle pryövemetjaalegidie åådtjeme, j̄ih ḡiele j̄ih låhkoe lea reaktoe • pryövemetjaalegidie raajmoes sijjesne utnedh j̄ih ij sisvegem vueseht pryövemebiejjien åvtelen • vaaksjodh guktie skuvlen datovrh j̄ih nedteviermie juhtieh, j̄ih dåarjoem öörnedh nuhtjijh nedtevearman – vuartesjh sj̄iere tsiehkje bihkedimmesne guktie PAS/PGS nuhtjedh 	<ul style="list-style-type: none"> • vaaksjodh guktie gaajhkh learohkh skuvlesne PAS sæjjan tjaalasovveme • vaaksjodh guktie t̄ijje t̄æjmoe-soejkesjisnie gosse pryövemem tjirrehtidh • lohkehtæjjaj baelien årrodh jis viehkiem daarpesjeh j̄ih dejtje dåarjodh gosse pryövemem tjirrehtidh 	<ul style="list-style-type: none"> • vaaksjodh guktie gaajhkh illeldahkh lohkeme-pryövemistie PAS sæjjan t̄ijjeraajan åvtelen tjaalasuvvieh • vaaksjodh guktie learohkelåhkoe mejtie PAS sijjesne tjaalasovveme d̄ihthe seamma låhkoe goh skuvlen r̄iektes learohkelåhkoe • illeldahkide reektehtidh skuvledaltesisnie, goh skuvlen bueriedimmie-j̄ih evtiedimmiebarkosne • vuartasjidh guktie lohkehtæjjah illeldahkide sijjen klaassine reektehtieh j̄ih gosse learohkigujmie j̄ih åelie-almetjigujmie soptsestellieh

8 Vielie biävnesh daaletje vierhtiej bijre

Vielie biävnesh vierhtiedimmien, pryövemen jih maadthvåarome maahtoen bijre daesnie gaavnh www.udir.no

NASJONAALE PRYÖVEMH JIH VIERHTIEDIMMIE

Gusnie vielie biävnesh vierhtiedimmien jih nasjonaale pryövemi bijre gaavnem?	Ööhpehtimmiedirektoraaten nedtebielesne: http://www.udir.no/Vurdering/Nasjonale-prover/
Guktie nasjonaale pryövemidie evtete?	Nasjonaale pryövemh lohkemisnie saemien mieriej mietie Rammeverk for nasjonale prøver i lesing samisk , dorjesåvva jih learoesoekesji mietie saemien - Læreplanene til Kunnskapsløftet samisk .
Mij skuvleåejvien jih tjielten diedte nasjonaale pryövemidie?	Bihkedimmesne skuvleåvtehkidie jih skuvle-aajhteridie, desnie skuvleåejvien jih skuvle-aajhteren diedtide buerkeste: Veileder til skoleleder og skoleeier
Guktie learohkh pryövemem tjirrehtieh?	Nasjonaale pryövemh saemien paehpierasse tjaala.
Gusnie lohkehtæjjine maahtam biävnesh nasjonaale pryövemi bijre gaavnedh?	Tekste nasjonaale pryövemi bijre lohkehtæjjide daesnie gååvnese: Guktie nasjovnale pryövenassh nåhtadidh goh dirrege lierehtæmman?
Gusnie biävnesh eejhtegidie jih åelie-almetjidie nasjonaale pryövemi bijre, saemien gaavnem?	Biävnesh nasjovnaale pryövenassi bijre 2013
Guktie nasjonaale pryövemen illeldahkide lohkemisnie tjaalasuvvieh?	Illeldahkide PAS sæjjan tjaalasuvvieh. Daase provhkijenommem jih tjaangemebaakoem daerpies. Lohkh vielie daesnie: Brukerveiledning til PAS/PGS
Gusnie maahtam vielie lohkedh vierhtiedimmien bijre lohkehtæmman?	Vierhtiedimmie lohkehtæmman daesnie gaavnh: www.udir.no/vfl

LOHKEMEN BĪJRE

Maam learohke edtja maahtosne lohkedh maehtedh?	Lohkeme lea maadthvåarome maahtoe mij gaajhkh learoesoekesjisnie meatan Kunnskapsløftets læreplaner .
Mij dihte maahtoe maehtedh lohkedh jih guktie dihte evtete?	Rammeverk for grunnleggende ferdigheter
Gusnie maahtam vielie lohkemen bijre lohkedh?	Wirkola, Kirsten – Baal, Lisa: Hoahkat ja stoahkat Baal, Lisa – Wirkola, Kirsten: Ávkin ja hávskin.
Gusnie vielie vierhtieh lohkemen bijre gaavnem?	www.lesesenteret.no ; www.ovttas.no
Gusnie lohkemespielh gaavnem jih iedtjh learoehkidie?	www.lohkan.no ; www.logas.no ;

LOHKEMEN BÏRE LOHKEHTIMMESNE GOSSE LOHKEDH

Nedte-vierhtieh www.lesesenteret.no
daaroengïelesne: www.skrivesenteret.no

Video lohkehtimmieh <http://video.adm.ntnu.no/openVideo/serier/4fe2d4d3dd38f>
daaroengïelesne:

Schweigaards gate 15
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
utdanningsdirektoratet.no